

Analyse:

Moms og afgifter fylder næsten tre ud af ti kroner, når danskerne handler

Resumé

Prisniveauet i Danmark er højt – og fødevarerpriserne i Danmark er steget en del gennem 2025. En betydelig del af forklaringen på det høje danske prisniveau på fødevarer er den høje danske moms på fødevarer og de danske punktafgifter.

Når danskerne køber ind i dagligdagen, handles der for i gennemsnit ca. 155 kroner. Heraf udgør moms og punktafgifter ca. 45 kroner, svarende til ca. 29 procent.

Dertil kommer købmandens udgifter til administration, bureaukrati og andre statsligt betingede udgifter, som ikke er direkte punktafgifter. DSK har tidligere vurderet, at offentlige bureaukrati koster de danske købmænd mellem 1,3 og 1,8 mia. kroner om året. Langt fra alt dette bureaukrati er unødvendigt – men uanset hvad er der en regning, der skal betales.

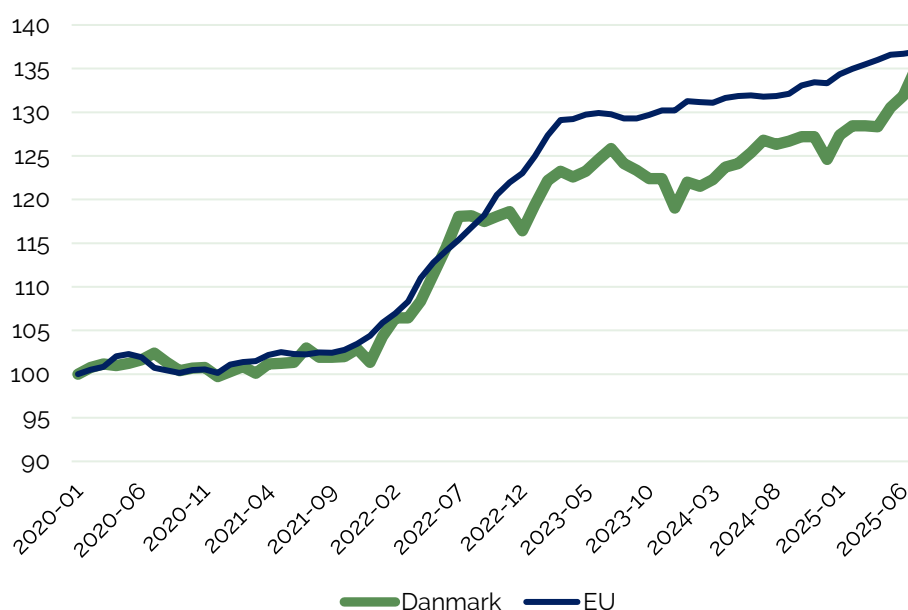
Det nyeste skud på stammen er det udvidede producentansvar, der uvægerligt vil skubbe prisniveauet i dagligvarehandlen opad. Hvis priserne generelt set stiger med to procent, vil den gennemsnitlige kurv blive tre kroner dyrere – og det skal lægges oven i den almindelige prisudvikling på fødevarer.

Moms, afgifter og lignende medvirker til højere priser i Danmark end i andre lande

Danskerne betaler nogle af de højeste forbrugerpriser i verden, og pilen på priserne – herunder ikke mindst fødevarerpriserne har gennem en rum tid peget opad.

Selvom prisstigningerne i Danmark siden 2020 har været mindre end i EU som helhed, er det noget, der kan mærkes af den enkelte dansker, når dagligdagens indkøb skal klares.

Indeks over priser på fødevarer og ikke-alkoholiske drikkevarer, Danmark og EU, 2020-2025

Kilde: Eurostat: prc_hicp_midx

Der er flere årsager til, at danskerne oplever at betale mere for deres fødevarer, end man gør i andre lande. For det første er Danmark et velstående land – og for det andet er det danske niveau for de skatter og afgifter mm., der lægges i indkøbskurven, højere end de fleste andre steder.

Faktaboks: De danske fødevarepriser har gennem flere år ikke været højere end forventeligt

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen pegede i en analyse fra 2024 på, at en del af forskellen i prisniveauerne mellem Danmark og sammenlignelige EU-lande delvist kan "forklares ved den danske moms og de danske afgifter" og ved det generelt høje velstandsniveau i Danmark. Styrelsen understregede, at det er tjenestepreiserne – ikke fødevarepriserne – der ligger højere end forventet.

Styrelsen konkluderede bl.a., at de danske fødevarepriser siden 2018 "entydigt" har været "lavere end i sammenligningslandene", når der tages højde for skatter, afgifter og velstandsniveau.

Kilde: Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen (2024): *Prisniveauet i Danmark. Velfungerende markeder*, nr. 77.

De danske priser er således i kroner og ører højere end i f.eks. Sverige og Tyskland, bl.a. fordi der i Danmark opkræves en højere moms og flere afgifter. I Tyskland er momsen på fødevarer kun 7 pct.; i Sverige er den 12 pct., og der er politiske planer om at halvere denne sats.¹

Næsten 30 pct. af indkøbskurven er moms og afgifter

Når en dansker handler hos en af DSK's medlemmer, handles der i gennemsnit for ca. 155 kroner. Det er en stigning på et par kroner siden 2023, hvor DSK sidst kiggede nærmere på afgifterne i den gennemsnitlige indkøbskurv.²

Af disse 155 kroner går ca. 45 kroner til moms og afgifter. Selvom der i Danmark er planer om at reducere visse afgifter for at lette afgiftsåget på danskerne en smule, er billedet i efteråret 2025 stadig, at næsten 30 pct. af det beløb, som danskerne betaler for en gennemsnitlig indkøbskurv, går direkte til statskassen i form af moms og afgifter.

¹ SVT (2025): *Uppgifter: Finansministern vill halvera matmomsen*. <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/uppgifter-finansministern-vill-halvera-matmomsen>.

² DSK (2023): *Afgifterne i den gennemsnitlige indkøbskurv*. Analysenotat. <https://dsk.dk/afgifterne-i-dengennemsnitlige-indkobskurv/>.

Næsten 30 pct. af indkøbet betales til staten

Kilde: Danmarks Statistik, Skatteministeriet, Ingeniøren, www.retsinformation.dk, Dansk Kaffeinformation, www.dagligvarehandelen.dk og egne beregninger baseret på oplysninger fra DSK's medlemmer.

Note: For nærmere uddybning af kilder og metode, se DSK (2023): Afgifterne i den gennemsnitlige indkøbskurv. Analysenotat, december 2023. Bemærk, at der er tale om et estimat, der er forbundet med en vis usikkerhed.

Andelen, der betales i moms og afgifter, er fremkommet ved at tage afsæt i en gennemsnitlig indkøbskurv, som den ser ud hos en række forskellige og forskelligartede dagligvarebutikker. Der er for de enkelte varekategorier derefter beregnet moms og afgifter. Til beregningen af afgifternes omfang er der taget afsæt i en konkret vare.

Producentansvar: Endnu en udgift, der opkræves via indkøbskurven

Det er dog ikke kun moms og afgifter, der betales af danskerne via indkøbskurven. Når købmanden skal bruge unødig tid på bureaukrati og lignende, skal prisen for dette også opkræves via de priser, som danskerne betaler. Statens andel af den gennemsnitlige indkøbskurv er således i realiteten noget højere end her angivet.

DSK har tidligere estimeret, at offentligt bureaukrati, gebyrer mm. i træskolængder koster de danske købmænd mellem 11.000 og 12.000 kroner årligt pr. medarbejder.³ Bureaukrati koster således dagligvarehandlen et milliardbeløb, og det sætter sig også i de priser, som forbrugerne oplever.

En del af den offentlige administration giver god mening – men uanset hvad er der en regning, der skal betales.

³ DSK (2025): Bureaukrati koster – også hos købmanden. Analysenotat, februar 2025. <https://dsk.dk/bureaukrati-koster-ogsaa-hos-koebmanden/>.

Det nyeste skud på stammen er det såkaldte "udvidede producentansvar", der træder i kraft i Danmark den 1. oktober 2025. Det udvidede producentansvar betyder, at alle virksomheder i Danmark fremover skal opkræves et gebyr for deres affald til betaling af håndteringen af dette affald.

Faktaboks: Det udvidede producentansvar

Regningen for håndteringen af affald har tidligere været betalt via skatten – men fremover skal regningen betales via et gebyr, der opkræves for det enkelte stykke affald hos den enkelte virksomhed.

Leverer en virksomhed således store mængder affald til affaldssystemet, vil virksomheden blive opkrævet et større beløb.

Der er forskellige gebyrer for forskellige typer af affald. For en vare, der er emballeret i forskellige typer af emballage – f.eks. en glasflaske med et metallåg, eller en papbeholder med et plastlåg – skal der opkræves et gebyr for hver enkelt type af affald. Dvs., der skal opkræves et gebyr for glasflasken, et andet for låget.

For at håndtere denne opgave er der oprettet en række forskellige kollektive affaldsordninger, som f.eks. VANA.

Det udvidede producentansvar skyldes EU-regler.

Kilde: Information om det udvidede producentansvar er fundet via VANA's hjemmeside, www.vana.dk.

Dette gebyr vil uvægerligt medføre visse prisstigninger på nogle varer i dagligvarehandlen. Det er ikke muligt på forhånd at kende de nøjagtige omkostninger, som det vil medføre for forbrugerne, da ordningen endnu ikke kører.

VANA har dog vurderet, at det udvidede producentansvar kan medføre en gennemsnitlig prisstigning på 2 pct. på tværs af dagligvarehandlen. Det skal bemærkes, at denne prisjustering dog vil være meget ujævnt fordelt mellem forskellige varegrupper.

Hvis den gennemsnitlige indkøbskurv før 1. oktober var på ca. 155 kroner, vil den – med afsæt i VANA's vurdering – efter den 1. oktober gradvist stige med ca. tre kroner. Og dette vil være en stigning, der skal lægges oven i den almindelige prisudvikling.

Udvidet producentansvar pr. 1. oktober 2025: Sådan påvirkes prisen på indkøbskurven

Post	Beløb
Samlet kurv før 1. oktober	155 kroner
<i>Heraf moms</i>	<i>31 kroner</i>
<i>Heraf punktafgifter</i>	<i>14 kroner</i>
<i>Samlet andel, moms og punktafgifter</i>	<i>29 pct.</i>
Prisstigning som følge af udvidet producentansvar	2 pct. / 3 kroner
Samlet kurv efter udvidet producentansvar	158 kroner

Kilde: Egne beregninger baseret på ovenstående tabeller og figurer samt Vana (2024): Så dyrt bliver det at emballere i 2025. <https://www.vana.dk/aktuelt/2024/q1/saa-dyrt-bliver-det-at-emballere-i-2025/>.

En politisk aftale fra efteråret 2025 betyder, at der er sat et politisk defineret loft over de udgifter, erhvervslivet kan forvente som følge af det udvidede producentansvar.⁴ Loftet er dog kun midlertidigt, og det er dog langt fra entydigt, hvad dette betyder i praksis for prisudviklingen, som forbrugerne vil opleve. Det skyldes, at der er stor uklarhed om den egentlige og endelige regning, der skal betales. Ud over det konkrete gebyr medfører ordningen også en del administration mm. for virksomhederne, hvilket også er udgiftsdrivende. Dertil kommer, at der naturligt nok også opkræves gebyrer for affald, som forbrugerne aldrig ser – f.eks. paller, plast til indpakning af større kolli mm.

⁴ Miljø- og Ligestillingsministeriet (2025): Regeringen vil sikre klarhed for virksomhederne og ro om emballagepriserne. Pressemeddelelse, 11. september 2025. <https://mim.dk/nyheder/pressemeddelelser/2025/september/regeringen-vil-sikre-klarhed-for-virksomhederne-og-ro-om-emballagepriserne>.

DSK MENER

Danskerne betaler Europas højeste moms på fødevarer og i tillæg en række afgifter, som ikke findes andre steder. Det skubber priserne opad og gør f.eks. grænsehandlen mere attraktiv for danskerne – og det koster i sidste ende både skatteindtægter og arbejdspladser. Det er yderst positivt, at der fra sommeren 2026 er lagt op til at fjerne en række afgifter, men det er næppe tilstrækkeligt, hvis danskerne for alvor skal kunne mærke det i dagligdagen. Ikke mindst når der også kommer en ny regning fra det udvidede producentansvar.

Derfor foreslår DSK, at

- Der arbejdes målrettet på at indføre en reduceret moms på fødevarer i Danmark, evt. begyndende med en lavere moms på frugt og grønt. Man kan endda overveje en nulmoms på frisk frugt og grønt.
- Oprydningen i punktafgifterne fortsættes.
- Implementeringen af det udvidede producentansvar følges meget nøje – herunder især med et stærkt fokus på, hvad det betyder for prisudviklingen på fødevarer i Danmark.

Om dette notat

Dette notat er udarbejdet af De Samvirkende Købmænd (DSK). DSK har eksisteret i over 100 år som brancheorganisation og repræsenterer i dag næsten 1.500 supermarkeder, discountbutikker, nærbutikker og convenience i Danmark. Vi arbejder løbende for at forbedre rammerne for de danske købmænd – også ved at skabe og dele viden og indsigt om emner, der har relevans for købmændenes dagligdag og forretning.

Denne analyse er udarbejdet i september 2025 af underdirektør Morten Jarlbæk Pedersen. Det er tilladt at citere fra denne analyse med henvisning til DSK.